

**Декларація Комітету Міністрів Ради Європи
про захист ролі ЗМІ у демократії
в контексті медіа концентрації***

*(Ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи 31 січня 2007 року
на 985-ому засіданні заступників міністрів)*

Комітет Міністрів,

Повторюючи, що свобода засобів масової інформації та плюралізм є життєво необхідними для демократії з огляду на їх надзвичайно важливу роль у гарантуванні вільного вираження думок та ідей, а також у сприянні ефективній участі людей у демократичних процесах;

Нагадуючи про потребу – у контексті демократичних процесів – вираження та представлення широкому загалу різноманітних поглядів, а також потребу справжніх і жвавих політичних дебатів з питань суспільного інтересу, котрі допомагають людям бути краще або повніше інформованими в контексті їхньої демократичної участі, а також нагадуючи про вирішальну роль ЗМІ в досягненні цих цілей та у функціонуванні демократичного та дієвого громадянського суспільства;

Згадуючи, у цьому контексті, Декларацію Комітету Міністрів про свободу вираження поглядів та інформації від квітня 1982 року, Рекомендацію № R (99) 15 щодо заходів, пов'язаних із висвітленням у ЗМІ виборчих кампаній, та Декларацію про свободу політичних дебатів у ЗМІ від лютого 2004 року;

Відзначаючи, що глобалізація та концентрація, які ведуть до зростання багатонаціональних, у тому числі європейських, медіа та телекомунікаційних груп, в корені змінюють структуру ЗМІ та створюють можливості, пов'язані, наприклад, із ринковою ефективністю, диверсифікацією пропозиції та орієнтованим на споживача контентом, але також можливості підтримувати ЗМІ, які не приносять прибутку, фінансувати початкові витрати нових видань і створювати робочі місця;

Відзначаючи, проте, що ці зміни також становлять собою виклики, зокрема, стосовно збереження розмаїття ЗМІ на маленьких ринках, а також по відношенню до існування багатьох каналів для вираження плюралізму ідей і думок та існування достатнього простору для публічних дискусій у контексті демократичних процесів;

Усвідомлюючи, в цьому контексті, що велика кількість ЗМІ в ситуації сильної медіа концентрації сама по собі не гарантує розмаїття джерел інформації або того, що різноманітні ідеї чи думки можуть бути виражені та представлені суспільству;

Будучи занепокоєним, що концентрація ЗМІ може надати одному або кільком власникам чи групам значний вплив на встановлення – окремо чи спільно – порядку денного суспільної дискусії та суттєво впливати на чи формувати суспільну думку, і, таким чином, здійснювати вплив також на урядові та інші державні органи й установи;

Маючи на увазі, що вищезазначена ситуація впливу може потенційно бути використана неналежним чином на шкоду політичному плюралізму або демократичному процесу загалом;

Усвідомлюючи також, що концентрація медіа власності може призвести до конфлікту інтересів, який може підірвати редакційну незалежність і важливу роль ЗМІ в

---

* Переклад з англійської підготовлено за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» на замовлення Національної комісії з утвердження свободи слова та розвитку інформаційної галузі при Президентові України.

якості суспільного “сторожового пса”, і відзначаючи важливість редакційних статутів у цьому відношенні;

Непокоячись через те, що політика, спрямована на просування винятково конкурентності медіа-систем і ринкової ефективності, і тенденція скорочення пов'язаних з власністю обмежень, може врешті-решт бути шкідливою для спільного інтересу, якщо, у результаті, більше немає достатньої кількості незалежних і автономних каналів, здатних презентувати плюралізм ідей та думок громадськості з тим, щоб забезпечити існування відповідного простору для публічної дискусії з питань загального інтересу;

Пам'ятаючи про необхідність збереження цих каналів і плюралістичної суспільної сфери в інтересах демократії та демократичних процесів;

Усвідомлюючи можливості, запропоновані розвитком нових комунікаційних послуг, а також такими явищами, як мультимедіа, альтернативні засоби інформації, громадські ЗМІ та орієнтований на споживача контент в Інтернеті, але також усвідомлюючи, що їхній вплив на формування думки часто залежить від того, чи передається або повідомляється їхній контент “звичайними” ЗМІ;

Нагадуючи також про Декларацію Комітету Міністрів про права людини та принцип верховенства права в інформаційному суспільстві від травня 2005 року, в якій зазначається, що інформаційні та комунікаційні технології надають безпрецедентні можливості для всіх користуватися свободою вираження поглядів, але також створюють багато серйозних проблем для цієї свободи, такі як державна та приватна цензура;

Відзначаючи, що із статті 10 Європейської конвенції про права людини та відповідної практики Європейського суду з прав людини випливає те, що держави – як головні гаранті плюралізму – повинні вживати активних заходів для захисту та підтримки плюралістичного медіа середовища в служінні демократичному суспільству;

Визнаючи, у цьому відношенні, що більшість демократичних суспільств, які ґрунтуються на принципі верховенства права, ухвалили заходи для підтримки, сприяння та захисту плюралізму ЗМІ, у тому числі шляхом регулювання ринку, що включає конкурентне законодавство і, де необхідно, специфічні для певного сектора правила, беручи до уваги демократичні принципи та цінності;

Згадуючи також про рекомендації Комітету Міністрів № R (94) 13 про заходи для сприяння прозорості ЗМІ, № R (99) 1 про заходи для сприяння плюралізму ЗМІ, № R (96) 10 щодо гарантії незалежності суспільного телерадіомовлення та Rec(2000)23 щодо незалежності та функцій регулятивних органів у телерадіомовному секторі, а також Декларацію про гарантування незалежності суспільного телерадіомовлення в державах-членах від 27 вересня 2006 року,

Попереджає держави-члени про ризик зловживання можливостями ЗМІ в ситуації сильної концентрації ЗМІ та нових комунікаційних послуг, а також можливих наслідків цього для політичного плюралізму та демократичних процесів та, в цьому контексті:

I. Підкреслює бажаність ефективного та явного розмежування між здійсненням контролю над ЗМІ та прийняттям рішень стосовно контенту ЗМІ та здійсненням політичної влади або впливу;

II. Звертає увагу на необхідність запровадження регулятивних засобів з метою гарантування повної прозорості медіа власності, якщо це можливо та враховуючи характеристики кожного ринку ЗМІ, з тим, щоб запобігти такому рівню медіа концентрації, який міг би становити ризик демократії чи ролі ЗМІ в демократичних процесах;

III. Відзначає корисність регулятивних та/або співрегулятивних механізмів для моніторингу ринків ЗМІ та медіа концентрації, що, серед іншого, дозволяє компетентним органам бути поінформованими про події та оцінювати ризики, і що могло б дозволити їм визначати належні попереджувальні або виправні заходи;

IV. Наголошує, що належним чином оснащені та профінансовані суспільні засоби масової інформації, зокрема суспільне телерадіомовлення, користуючись справжньою редакційною незалежністю та організаційною автономією, можуть зробити внесок у врівноваження ризику зловживання можливостями ЗМІ в ситуації сильної медіа концентрації;

V. Наголошує, що політика, спрямована на заохочення розвитку некомерційних ЗМІ, може стати ще одним шляхом для підтримки розмаїття незалежних каналів для поширення інформації та вираження думок, особливо для тих соціальних груп, на яких рідко зосереджуються “звичайні” ЗМІ.